

Looduskaitse tulemuslikkuse hindamine

Keskkonnaamet

Vanamõisa lahe hoiuala

2026

Andres Miller

Üldinfo

Küsimus	Vastus
Kaitstava loodusobjekti nimi	Vanamõisa lahe hoiuala
KKR kood	KLO2000048
Asukoht (maakonnad)	Hiiu maakond
Kaitse alla võtmise aeg (ala moodustamise aasta)	2005
Vöönd(id):	
loodusreservaatide arv	ei kohaldu
loodusreservaatide kogupindala	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite arv	ei kohaldu
sihtkaitsevööndite kogupindala	ei kohaldu
piiranguvööndite arv	ei kohaldu
piiranguvööndite kogupindala	ei kohaldu
IUCN kategooria(d)	VI
Natura 2000 võrgustiku alad	Vanamõisa linnu- ja loodusala
Kaitseala valitseja	Keskkonnaamet
Kogupindala (ha)	1489,76
Maismaa pindala (ha)	373,37
Eraomandis oleva maa pindala (ha)	345,56
Kaitsekorralduskava nimi	Vanamõisa lahe hoiuala kaitsekorralduskava 2016-2025, Pärandniitude tegevuskava
Kaitsekorralduskava tegevuskava periood	2016-2025, 2021-2027
Tulemuslikkuse hindaja nimi	Andres Miller
Tulemuslikkuse hindamise aasta	2026
Tulemuslikkuse hindamise kuupäev (pp.kk.aaaa). Kui hindamistabelit on värskemate andmete põhjal täiendatud, lisada ka uuendamise kuupäev ja vastava küsimuse number.	22.07.2026
Eelmise hindamise aeg (pp.kk.aaaa), s.h METT hindamine	varem hindamata
Loodusobjekti esile tõstmist vääriv tähtsus või eripära piirkonna, Eesti või Euroopa kontekstis* (*täita asjakohasusel)	IBA Vanamõisa laht, Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmiala

Hindamistabel

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
üldine	üldine	Kas alal on (ajakohane) kava?	Jah, alapõhine kaitsekorralduskava, lisaks kohalduvad liigikaitsekava(d) ja/või elupaiga tegevuskava(d)	EELIS	Vanamõisa lahe hoiuala kaitsekorralduskava 2016-2025, Pärandniitude tegevuskava
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks olevate liikide esinemise/seisundi info oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud 50-90% väärtustest	KKK	7 kaitseväärtuseks olevast liigist (kivirullija, merikotkas, punajalg-tilder, liivatüll) puudus info 3 liigi (valgepõsk-lagle, piilpart ja hallhani) kohta, piirdudes neile liikidele sobilike rändepeatuspaijade pindalaga (208 ha)
planeerimine	seisund	Kas kõikide ala kaitseväärtuseks (kaitse-eesmärgiks) olevate elupaikade seisund oli kaitsekorraldusperioodi alguses kindlaks tehtud?	Seisund oli määratud 50-90% väärtustest	RT, KKK	9 elupaigatüübist puudus info tüübi 1160 ja 9010* kohta; tüüpi 9010* ei olnud hoiualal inventuuridega leitud (seda võib olla piirnevas PEP-is sama loodusala piires)
planeerimine	seisund	Milline oli liikide seisundi andmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Hea - 50-90% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	2007. a toimus hoiuala linnustiku inventuur (Aivar Leito)
planeerimine	seisund	Milline oli elupaikade seisundiandmete usaldusväärsus ja kvaliteet?	Kesine - <50% seisundi hinnangutest põhineb ajakohastel kvantitatiivsetel andmetel (uuringud, seired, inventuurid, vaatlused)	KKK	maismaakoosluste, mis moodustavad 25% hoiuala pindalast, inventuur toimus 2010. a (OÜ Metsaruum)
planeerimine	seisund	Kas eelmisel kaitsekorraldusperioodil/selle kaitsekorraldusperioodi algul tuvastati andmelünki, mis takistasid lähteolukorra (kaitseväärtuste seisundi) kindlaks määramist?	Andmelüngad on põhjalikult kaardistatud ning andmelünkade täitmiseks vajalikud tegevused on selgelt välja toodud.	KKK	KKK peab vajalikuks kaitsealuste taimeliikide, niidurüdi ja kogu linnustiku (kordus)inventuuri
planeerimine	seisund	Kas tuvastatud andmelüngad on kaitsekorraldusperioodil täidetud?	Pool või enam (50%-<100%) tuvastatud andmelünki on täidetud.	EELIS, Tableau, KESE, KIRKE	SA KIK projekti 17671 "Natura 2000 linnualade linnustiku inventuurid" raames 2021 (KIRKE nr 7-18/22/1244-6); taimeinventuure ei ole tehtud, kuid seda katab osaliselt riiklik seire
planeerimine	survetegurid	Kas ala kõigi kaitseväärtuste osas on survetegurid (otsesed negatiivsed mõjutegurid) tuvastatud?	Survetegurid on kindlaks määratud kõigile (100%) kaitseväärtustele (kui asjakohane)	RT, KKK	rändlinde (piilpart, hallhani ja valgepõsk-lagle) käsitletakse ühe kaitseväärtusena
planeerimine	survetegurid	Kas survetegurite olulisus ja ulatus on kindlaks määratud?	Survetegurite ulatus ja olulisus on kindlaks määratud kõikide kaitseväärtuste ja survetegurite puhul	RT, KKK	survetegurid on välja toodud ka hoiuala kaitseväärtuseks mitteolevatele loodusväärtustele (niidurüdi, nurmlauk jne)
planeerimine	survetegurid	Nimeta ala kõige olulisemad survetegurid?	rohumaade hülgamine; inimtekkelised veerežiimi muutused; ehitustegevus ja asustus; ebapiisav kaitseresim; militaartegevused ja muud inimsekkumised	KKK	hoolduse puudumine (pärandniitudel); muutused veerežiimis; ehitamine (nt paadi sildade, laurite, teede, tehnosüsteemide) ; ebapiisav kaitseresim; kaadamine, kalakasvandus, kaevandamine, raie jms
planeerimine	survetegurid	Kas arvesse on võetud ka väljastpoolt kaitseala tulenevaid survetegureid?	Kaitseala piiridest väljaspoolt tulenevaid survetegureid on arvestatud osaliselt.	KKK	otseselt ei ole mainitud väljaspool hoiuala olevaid survetegureid, kuid mainitud on elupaigatüübil (1160) ja selle lähedal tüübi seisundit mõjutada võivat tegevust (kaadamine, kalakasvandus, kaevandamine jms)
planeerimine	eesmärgid	Kas ala elurikkusega seotud kaitseväärtustele on seatud kaitse-eesmärgid?	Ala-spetsiifilised kaitse-eesmärgid on seatud kõikidele kaitseväärtustele	KKK	
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitseväärtuste kaitse-eesmärgid määratlevad elupaikade ja liikide soovitava seisundi?	Kaitse-eesmärkidega täpsustati elupaikade/liikide soovitatavat seisundit, kuid kaitse-eesmärkide sihtväärtused ei ole kvantifitseeritud ega ajaliselt piiritletud. / Konkreetseid eesmärgid on vähem kui pooltel (<50%) kaitseväärtustel.	KKK	liikide puhul on eesmärgina toodud arvukus (niidurüdi, rand-soodaheinale ja hallil soolmaltsal ka sobilike elupaikade pindala), piilparti, hallhane ja valgepõsk-lagle puhul vaid sobilike rändepeatuspaijade pindala, koosluste puhul enamasti vaid pindala, mitte seisund (erandiks tüübid 1160, 1620, 1630* ja 5130)
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärgid on seatud ka muudele kaitseväärtustele kui otseselt elurikkust puudutavatele kaitseväärtustele?	Ei ole asjakohane (alal puuduvad vastavad kaitseväärtused)	RT, KKK	määrus ei nimeta selliseid kaitseväärtusi
planeerimine	eesmärgid	Kas kaitse-eesmärke on seatud ka sellistele hüvedele/väärtustele, mis ei ole määrusega ala kaitseväärtuseks seatud?	Jah	RT, KKK	nurmlauk, madal kadakkaer, hall soolmalts, soohilakas, rand-soodahein, niidurüdi, naaskelnokk, kuivad nõmmed (4030), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), sinihelmikakooslused (6410), puiskarjamaad (9070) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)
planeerimine	meetmed	Kas kaitsealal on vaja aktiivseid kaitsekorralduslikke tegevusi (lisaks LKS alusel kohalduvale kaitsekorrale/piirangutele)?	Jah, täiendav sekkumine on vajalik	RT, EELIS	kaitseväärtuseks on liigid ja pärandniidud, mis vajavad hooldust
planeerimine	meetmed	Kas kõikide kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamiseks kavandati vajalikud meetmed/tegevused?	Kaitsekorralduslikud meetmed on seatud kõikidele asjakohastele kaitse-eesmärkidele, kuid kõik meetmed ei ole SMART	KKK	laidude (tüüp 1620) looduslikuna säilimiseks ei ole meetmeid seatud

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
planeerimine	meetmed	Kas määratud meetmed näevad ette tegevusi väljaspool kaitseala piire?	Jah	KKK	KKK näeb ette 1 juurdepääsutee korrastamise ja 1 uue juurdepääsutee rajamise
planeerimine	meetmed	Kas tegevused käsitlesid kõiki kaitsealal tuvastatud ja kaitseväärtusi mõjutavaid survetegureid?	Kõikidel peamistel surveteguritel on vastav meede.	KKK	
rakendamine	sisendid	Kas saab välja tuua muid puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes/alusinfos (peale seisundiandmete puudujääkide)?	Jah, välja saab tuua puudujääke ala kaitsekorraldusega seotud teadmistes.	eksperdiarvamus	mere elupaigatüüpide andmestik on valdavalt olemas, kuid elupaigatüübid kattuvad ja nendevahelised piirid on ebaselged; puuduvad seisundinäitajad (hindajast piirkonna kaitseplaneeri ja arvamus)
rakendamine	sisendid	Kas teostatud seire, inventuurid ja/või uuringud annavad piisava teabe, et hinnata ellu viidud tegevuste edukust ja kaitse-eesmärkide saavutamist või nende suunas liikumist?	Jah - seire on piisav, et hinnata, kas kõik tegevused olid tulemuslikud/kaitse-eesmärgid on saavutatud	EELIS, Tableau, KESE, KIRKE, KKK	kõigi kaitseväärtuste kaitse-eesmärkide täitmist saab hinnata
rakendamine	sisendid	Kas seire-, inventuuride ja/või uuringute tulemusi kasutati ala kaitsekorralduse kohandamiseks?	Seiretulemusi on vähesel määral/üksikjuhtumitel kasutatud ala kaitse korralduse/meetmete kohandamiseks	KIRKE	keskkonnaministri 27.10.2022 käskkirjaga nr 1-2/22/377 algatati Vabariigi Valitsuse 8. septembri 2005. a määruse nr 233 „Hoiualade kaitse alla võtmine Hiiumaa maakonnas” muutmine (KIRKE-s nr 7-4/22/21165), kuid menetlus on ressursipuudusel seiskunud
rakendamine	protsess	Kas huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava planeerimise etapis?	Jah - huvirühmi kaasati	KIRKE, KKK	avalik koosolek toimus 26.11.2014 Emmaste vallas (protokoll KIRKE-s nr 1-2.5/2014/59 ja KKK-s lisa 11); RMK esindaja koosolekul ei osalenud, kuid kaasati kirjalikult (KIRKE-s nr 14-5/2015/24289)
rakendamine	protsess	Kas kaitseala väärtuste ja kaitsekorralduse valdkonnas pädevaid huvirühmasid kaasati kaitsekorralduse/tegevuskava rakendamisse?	Jah - huvirühmi kaasati	KIRKE, KKK	KKK koostas looduseekspert Heikki Luhamaa, koosolekul osalesid maahoolidajad ja vallaesindajad, kaasatud oli RMK
rakendamine	protsess	Kas konsultatsioonide või tegevuste koordineerimise käigus tekkis teadaolevaid konflikte (vastasseise)?	Jah - tekkis konflikte	KKK	taas tõstatus vastuolu maaomaniku soovi, võtta metsatoetust, ja looduskaitse vajaduse, taastada ja hooldada pärandkooslust, vahel (vt koosoleku protokoll)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud pool-looduslike koosluste (niiduelupaikade) taastamistööde ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud taastamistöödest on rakendatud	KKK, EELIS	KKK nägi ette taastamistööd kokku 176,78 ha, 2025. a oli sellest hoolduses 64,99 ha e 36,8%, samas on taastatud lisaks 20,81 ha, millest vaid 4,13 ha ei olnud 2025. a hoolduses
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud märgaladega ja veekogudega (sooelupaigad, jõed, järved) seotud taastamistööde ellu viimise seis?	Ei ole asjakohane	RT, KKK	mageveelised märgalad ega veekogud ei ole kaitseväärtuseks ja KKK vastavaid tegevusi ette ei näe
väljundid	meetmed	Milline on koosluste hooldamistööde ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) hooldusest vajavate koosluste pindalast on hooldusesse võetud.	KKK, EELIS	KKK järgi oli pärandniite 278,58 ha, kuid EELIS-e järgi on neid 363,11 ha, millest 2016. a oli hoolduses 160,76 ha e 44,3%, kuid 2025. a juba 225,65 ha e 70,4%
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud liigikaitsetööde ellu viimise seis?	Üle poole (50-90%) planeeritud meetmetest on rakendatud.	KKK, EELIS, eksperdiarvamus	KKK-s kavandatud nurmlaugu kasvukoha mõlemad taastamistööd on tehtud; soohiilaka kasvukoha taastamine on väiksuse ja maaomandite tõtu perspektiivitu; (piirkonna loodushoiutööde spetsialisti arvamus)
väljundid	meetmed	Milline on kavas määratud muude otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmete (hooldus-, taastamis- ja ohjamismeetmed jms) ellu viimise seis?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK, KIRKE, MaRu, eksperdiarvamus	uue juurdepääsutee rajamine hoiuala põhjaossa mööda Avajõe (Väljasoo kraavi) lõunakallast on tegemata; Külama jõe (peakraavi) lõunakallal olevat teed on ilmselt ja Tohvriilt tulevat teed on kindlasti korrastatud, sest need on kasutatavad; mobiilne järelevalveplatvorm (kariloomade jälgimiseks) on soetatud; (piirkonna pärandniitude spetsialisti arvamus)
väljundid	meetmed	Millised I ja II prioriteediga meetmed on tähtajaks rakendamata ja miks?	tegemata on soohiilaka kasvukoha taastamine ja hooldamine, osa pärandkoosluste taastamisest ja hooldamisest, uue juurdepääsutee (Avajõe lõunakallal) rajamine ning mobiilse järelevalvepatvormi soetamine	KKK, KIRKE, RMK	soohiilaka kasvukohta on väga väike, kuid 2 eramaa piiril, taastamine ja hooldamine ei ole otstarbekas; pärandkooslusi on mõttekas taastada seal, kus maaomanikul on huvi pärast kooslust ka hooldada; juurdepääsutee rajamine üle asjast mittehuvitatud eraomanike maade on keeruline; häid teiseldatavaid vaateplatvorme pole saadaval

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga inventuurid, seire ja uuringud on ellu viidud?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	EELIS, Tableau, KESE, KIRKE, KKK	ohustatud taimekoosluste (ja kaitstavate soontaimede) riiklikku seiret on tehtud 2017. a (2018., 2021. ja 2023. a); niidulinnustiku tulemusseiret ei ole tehtud, kuid tehtud on SA KIK projekti 17671 "Natura 2000 linnualade linnustiku inventuurid" raames 2021. a Vanamõisa lahe hoiuala kaitsealuste linnuliikide inventuur EOÜ (Tarvo Valker) poolt (KIRKE nr 7-18/22/1244-6); kaitstavate taimeliikide tulemusseiret rannikuelupaikades ei ole tehtud, kuid riikliku seire raames on 2019. ja 2020. a tehtud rannikumaastike seiret
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga ala valitsemisega seotud meetmed (kavad, kaitse-eeskirjad jms) on ellu viidud?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	eksperdiarvamus	kaitserežiimi muutmine (2017. 2019. a) on algatatud (ministri 27.10.2022 käskkiri nr 1-2/22/377), kuid menetlus seisab; KKK vahehindamine (2020. a) on tegemata; KKK uuendamine (2025. a) on tegemata; (hindajast piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	meetmed	Kas I ja II prioriteediga rekreatsiooni ja keskkonnaharidusega seotud meetmed on ellu viidud?	Vähem kui pool (<50%) planeeritud meetmetest on rakendatud	KKK, MaRu, eksperdiarvamus, KIRKE	KKK nägi ette 15 piiritähise paigaldamise ja linnutorni hoolduse; külastustaristu virtuaalkontori järgi on paigaldatud 3 tähist, eramaal asuva torni hooldus on lakanud ja see on varisemisohtlik (piirkonna pärandniitude spetsialist); kuid lisaks on KOV 2020. a tasandanud Liivalauka supluskoha randa (KIRKE nr 7-9/20/6164-2) ja virtuaalkontor näitab Liivalauka parklat koos DC ja pinkidega (ID 54552) ning põhjapool LIFE IP infotahvlit (ID 85681); virtuaalkontor näitab ka lagunenud vaateplatvormi Pitkanina lähedal (ID 53618) ja u 50 m põhja pool planeeritavat mobiilset järelevalveplatvormi (ID 63957)
väljundid	meetmed	Kas hinnataval perioodil on lisaks ellu viidud sellised kaitse-eesmärke toetavaid tegevusi, mis ei ole ette nähtud kavaga?	aastatel 2017-2025 on rajatud karjatarasid 6872 m; 2026. a toimub rannikulõugaste (1150*) inventuur (KIRKE-s leping nr 5-1/26/144)	KKK, MaRu, KIRKE	(lisaks on mõnede KKK-s ettenähtud koosluste taastamisi teinud maaomanikud KIK-i projektide toel ise, mitte KeA rahastusel)
väljundid	tulemused	Milline on nende liikide seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Kõigi või enamiku (≥90%) (suunis)liikide seisund on stabiilne või paranenud	RT, EELIS, Tableau, KESE	valgepõsk-lagle ja punajalg-tildri seisund on ilmselt paranenud, teistel liikidel jäänud vist samaks
väljundid	tulemused	Kui ≥90% liikide seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja peamised edutegurid?	enamik pärandniitudest on hoolduses	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste väärtuste seisund on halvenenud?	olemasolevate andmete põhjal ei saa väita, et mõne kaitseväärtuseks oleva liigi seisund oleks hoiualal viimastel kümnenditel halvenenud	eksperdiarvamus	(hindaja arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on nende elupaikade seisund, mille kaitseks ala on määratud?	Vähem kui poolte (<50%) kaitseväärtuste seisund on paranenud või jäänud samaks	RT, KKK, EELIS	kaitseväärtuseks olevast 9 elupaigatüübist on pindala vähenenud 5 tüübil ja teadmata on 2 tüübil, paranenud on 2 tüübil; mitmete tüüpide pindala vähenemine tuleneb ilmselt teisteks elupaigatüüpideks määramise (või taastamise) tõttu; teadaolevate elupaigatüüpide kogupindala on suurenenud 312 ha-lt 377 ha-le
väljundid	tulemused	Kui asjakohane, siis milliste elupaikade seisund on halvenenud?	tüübid 1140, 1150*, 1220, 1640 ja 5130	KKK, EELIS	tüübi 5130 pindala on vähenenud muudeks niidutüüpideks taastamise tõttu, sh liigikaitselistel eesmärkidel (kurvitsalised!)
väljundid	tulemused	Kui alla 90% elupaikade seisund on stabiilne või paranenud, siis palun tooge välja elupaikade seisundi halvenemise põhjused ja/või millised tegevused on teie arvates vajalikud, et saavutada paremaid tulemusi?	mere- ja rannikukoosluste kohta on info puudulik; mõned rannikukooslused on mere mõjutusel (tormid ja jää) üsna muutlikud, mistõttu nende pindala võib muutuda looduslikel põhjustel; kadastikest (5130) on osaliselt taastatud lagedamad ja looduskaitiselt väärtuslikumad niidud	EELIS, eksperdiarvamus	(hindajast piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	tulemused	Milline on ala kaitsekorralduse mõju ökosüsteemi teenustele?	Andmed puuduvad/ei oska vastata	ELME	keskmine (6,80 palli 10-palli skaalal, kuid hinnang on antud vaid 27,58% põhjal hoiuala pindalast)
väljundid	tulemused	Millised on olnud muutused ala ökoloogilises sidususes?	Andmed puuduvad/ei oska vastata	ELME	hea (79,88 palli 100-palli skaalal, kuid hinang on antud vaid 27,31% põhjal hoiuala pindalast)
väljundid	tulemused	Kas on tuvastatud ala kaitsekorra rikkumisi?	Jah, on tuvastatud kaitsekorra rikkumisi	OKAS, KKK, eksperdiarvamus	ebaseaduslikud ehitised, sh kraavid ja teed; KKK lisas 8 on näide elupaigatüüpide kahjustamisest hoiualal vahemikus 2010-2014
väljundid	tulemused	Kas tuvastatud ala kaitsekorra rikkumistel võib olla (oluline) mõju ala kaitseväärtustele?	Jah, rikkumistel on võimalik (oluline) mõju kaitseväärtustele	eksperdiarvamus	ehitamine ja kuivendamine kahjustab elupaigatüüpe ja nendega seotud liike sageli pöördumatult; (hindaja arvamus)

Valdkond	Teema	Küsimus	Vastus	Vastamisel kasutatud andmeallikas	Selgitused, lisainfo/ vastuse põhjendus
väljundid	tulemused	Kas teie hinnangul on ala kaitsekord olnud sobiv ja piisavalt tõhus kaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks?	Ei, kuid kaitsekorra muutmine on juba töös	eksperdiarvamus	laidudel peaks lindude kaitseks kehtestama pesitsusaegse viibimise keelu inimesele; (hindajast piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
väljundid	tulemused	Kas määruses nimetatud ala kaitseväärtused on asjakohased ja piisavad?	Ei, kuid kaitse-eeskirja/määruse muutmine on juba töös	eksperdiarvamus	võrreldes KKK-s tehtud ettepanekutega, mis praegu menetluses, on leitud veel elupaigatüüpe; (hindajast piirkonna kaitseplaneerija arvamus)
muu	muu	Muud tähelepanekud ja kommentaarid, mida soovite lisada	lisaks KKK-s tehtud ettepanekule, liita hoiuala ja merikotka PEP (mis moodustavad kokku Vanamõisa linnu- ja loodusala), kaaluda ka Sepaste MKA ja moodustamisel oleva Hiiumaa metsa LKA piirkonna lahustükkide liitmist, et tagada piirkonna loodusväärtuste terviklikum kaitse ja bürokratia vähendamine	eksperdiarvamus	(hindajast piirkonna kaitseplaneerija arvamus)

Skoor

	Max skoor	Hindamise skoor	Tulemus (%)
Koondskoor	104	65	62,5%
Üldine	3	3	100,0%
Seisund (planeerimine)	18	11	61,1%
Survetegurid (planeerimine)	9	8	88,9%
Eesmärgid (planeerimine)	9	7	77,8%
Meetmed (planeerimine)	9	8	88,9%
Sisendid (rakendamine)	9	5	55,6%
Protsess (rakendamine)	6	6	100,0%
Meetmed (väljundid)	21	9	42,9%
Tulemused (väljundid)	20	8	40,0%

Üldine	3	3	100,0%
Planeerimine	45	34	75,6%
Rakendamine	15	11	73,3%
Väljundid	41	17	41,5%

Mõiste	Selgitus
Kaitseväärtus	Ala kaitse alla võtmise määru-ses/kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk).
Kaitse-eesmärk	Kaitseväärtuse soovitud seisund.
Kava	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduse aluseks olev tegevuskava: kaitsekorralduskava, liigi kaitse tegevuskava, elupaiga tegevuskava.
KKK	Kaitstava loodusobjekti kaitsekorralduskava.
Kaitsekorraldusperiood	Esmakordsel hindamisel ja ajakohase (s.t kava sisu on olnud üldjoontes jätkuvalt asjakohane) kava olemasolul on hinnatava kaitsekorraldusperioodi alguseks kava algus/koostamise aeg ja perioodi lõpuks hindamise aeg. Kava puudumisel ja/või korduval hindamisel saab kaitsekorraldusperioodiks arvestada hindamistsükli pikkust/eelmise hindamise läbi viimise aega (vastavalt hindamise korraldusele 10 või 12 aastat).
Survetegur	Kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist negatiivselt mõjutav tegur (nt reostuskoormus, häiringud, maaparanduse mõju, intensiivne maakasutus, võõrliikide surve jm)
Kaitsekorralduslikud meetmed	Tegevused, mida tuleb rakendada kaitse-eesmärkide saavutamiseks, sh eesmärkide saavutamist ohustavate mõjutegurite ohjamine. Kaitsekorralduslike meetmete hulka kuulub elupaikade kaitsmine, säilitamine, loomine, taastamine, majandamine. Käesoleva hindamise kontekstis on eristatud: - looduskaitse-seadusest ja/või ala kaitse-eeskirjast tulenev kaitsekord (õigusaktidega kehtestatud piirangud); - kaitseala n-ö aktiivne majandamine ehk täiendavate tegevuste planeerimine läbi tegevuskavade, tööplaanide, toetusprogrammide (nt elupaikade taastamine ja hooldamine, külastustaristu rajamine). N-ö aktiivsete meetmete puhul on omakorda eristatud: - looduskaitsemeetmed/otseselt kaitseväärtustele suunatud meetmed ehk tegevused, mille rakendamisest võib oodata otsest kasu liikide või elupaikade seisundile (nt elupaiga taastamine, elupaiga hooldamine, võõrliigi tõrje). - toetavad meetmed ehk tegevused, mille kasu kaitseväärtustele on kaudne (nt seire seisundi tuvastamiseks, kava koostamine ja tulemuslikkuse hindamine tegevuste planeerimiseks, haridusprogrammid teadlikkuse tõstmiseks, kaitseala tähistamine piirangute rakendamiseks jm)
SMART	Mõistet SMART (specific, measurable, achievable, relevant, time-bound) kasutatakse siinkohal kaitse-eesmärkide ja meetmete kontekstis. "SMART" mudelile vastav eesmärk või meede on konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane ja ajaliselt määratletud.
Väljund (rakendatud tegevus)	Väljunditeks on ellu viidud tegevused ja nende mõõdetavad näitajad: nt taastatud või hooldatud alade pindala, rajatud külastustaristu pikkus, kontrollkäikude arv vms.
Tulemus (saavutatud seisund)	Tulemus on ellu viidud tegevuste abil saavutatud olukord, mis võib olla kirjeldatud läbi liikide ja elupaikade seisundi.
PAME hindamine	PAME (Protected Area Management Effectiveness) on IUCNi WCPA raamistikul põhinev lähenemine, millega hinnatakse kaitsealade valitsemise tulemuslikkust läbi aspekti kaudu — kontekst, planeerimine, sisendid, protsessid, väljundid ja tulemused. PAME hindamine näitab, kui hästi ala juhtimine aitab saavutada seatud looduskaitselisi eesmärke.

Survetegurite kategooriad	Selgitus
põllumajandus	(intensiivne) maaharimine, karjatamine, taimekaitsevahendite ja väetiste kasutmine jm
rohumaa-de hülgamine	niitmise või karjatamise lõppemine
põllumajandusmaade kuivendamine	põllumajandusmaade maaparandusüsteemid
metsandus	raied, raadamine, metsastamine jm
metsamaade kuivendamine	metsamaade maaparandusüsteemid
kaevandamine	kaevandamine, s.h turbakaevandused
energia tootmine (sh infrastruktuur)	hüdroenergia, tuulepargid, päikesepargid, elektriliinid jm
transport	teed, raudteed, sadamad, maismaa- ja veeliiklus jm
ehitustegevus ja asustus	asustuse laienemine, ehitustegevus, puhketegevused, reostus asustusest, äri- ja tootmistegevusest jm
elusorganismide kasutus	vesiviljelus, kalastamine, jahipidamine, toidu ja muu materjali kogumine loodusest, liikide või elupaikade kahjustamine jm
militaartegevused ja muud inimsekkumised	militaalaralad, tarastamine, vandalis-m
võõr- ja problemaatilised liigid	võõrliigid, probleem-sed kodumaised liigid jm
segaallikatest põhjustatud reostus	heited vette, heited pinnas-esse, heited õhku, müra, valgusreostus jm
inimtekkelised veerežiimi muutused	maaparandus, veekogude hü-dromorfoloogia muutmine, veevõtt jm
looduslikud protsessid	erosioon, eutrofeerumine, koos-luste looduslik areng, kisklus, kob-raste tegevus, haigused ja parasiidid jm
loodusõnnetused	torm, põleng, maalihe, üleujutus jm
kliimamuutused	põuad, üleujutused, veerežiimi muutused, liikide levikuareaali muutumine jm kliimamuutuste mõjul
muu	

Loodusdirektiivi aruande hinnangud	Selgitus
soodne	favourable = FV
ebapiisav	unfavourable-inadequate= U1
halb	unfavourable-bad = U2
teadmata	unknown=XX